

prostitution in general and on the prevention of prostitution in boarding schools implemented. The author of the main ways of improving the national legislative support on the prevention of prostitution among minor's pupils of boarding schools (among orphans and children deprived of parental care) is defined.

Keywords: orphans, children deprived of parental care, boarding school, minor's prostitution, preventive, legislation.

УДК: 37.013.42

Годлевська А.І.

МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ ПО ФОРМУВАННЮ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ У ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ШКОЛИ-ІНТЕРНАТУ

В статті розкриті особливості формування комунікативних умінь підлітків в умовах школи-інтернату та ефективні методи соціально-педагогічної роботи по формуванню комунікативних умінь у дітей підліткового віку. Зокрема, аналізуються індивідуальні особливості дітей підліткового віку, найважливіші проблеми підлітків; роль спілкування як одного з найважливіших чинників формування підростаючої особистості; комунікативні уміння як необхідна умова успішної взаємодії, міжособистісних стосунків, успішного спілкування; процес формування комунікативних умінь підлітків школи-інтернату як одне із важливих завдань педагога, що є результатом процесу педагогічного спілкування і залежить від рівня комунікативних умінь суб'єктів спілкування. Характеризуються методи соціально-педагогічної роботи як механізми соціально-психологічного регулювання поведінки дитини, можливість цілеспрямованого впливу на формування комунікативних умінь підлітків в умовах школи-інтернату.

Ключові слова: спілкування, підлітки, комунікативні уміння, методи соціально-педагогічної роботи по формуванню комунікативних умінь підлітків, школа-інтернат.

У практиці соціальної роботи широко застосовують методи соціально-педагогічної роботи, які відзначаються впливом на клієнта через механізми соціально-психологічного та педагогічного регулювання його соціальної поведінки. Механізм педагогічного регулювання поведінки дитини чи групи дітей дає можливість цілеспрямованого впливу на свідомість з метою формування у неї поглядів, переконань, моральних норм, уміння правильно діяти в конкретних ситуаціях життєдіяльності.

Фахівцеві соціальної сфери часто приходится впливати на соціально-психологічні явища, які панують в соціальному мікросередовищі і можуть нав'язувати дитині хибні зразки поведінки, ізолювати, особливо в підлітковому віці, від суспільних норм і цінностей. Саме тому, що на свідомість і поведінку

дитини впливає багато факторів, методи соціально-педагогічної роботизастосовуються спеціалістами в комплексі, так як вони всі тісно взаємопов'язані, і враховується, що «в їх основу доцільно покласти мотиваційну характеристику способів впливу на стан і поведінку дитини (групи дітей), які потребують допомоги» [5, с. 128].

Як зазначають фахівці, найскладнішим періодом розвитку дитини протягом життя вважається підлітковий вік. Підлітковий вік – перехідний період в розвитку дитини – між дитинством і дорослістю, під час якого відбуваються великі зміни у всіх сферах життя, постають нові завдання. Основне серед яких - особистісне, соціальне, професійне самовизначення особистості (необхідність входження в суспільство, прийняття обов'язків, прав, норм існування соціуму; вибір діяльності, своєї майбутньої життєвої перспективи через можливість випробувати себе в різних сферах і з часом зробити осмислений вибір).

Особливості дітей підліткового віку досить глибоко вивчалися у вітчизняній і зарубіжній психолого-педагогічній науці. У наукових дослідженнях (Л. Виготського, С. Рубінштейна, Д. Ельконіна, Е. Еріксона, Д. Беха, Л. Божович, І. Булах, Т. Драгунової, І. Дубровіної, А. Прихожан та інших науковців) наявні різні погляди, концепції, класифікації щодо особливостей розвитку та формування особистості підліткового віку. Дослідники виділяють найважливіші питання проблем підліткового віку – психоемоційні стани, моральний розвиток, фізіологічні особливості, провідна діяльність і спілкування, психологічні особливості, досягнення пов'язані зі стрімким засвоєнням знань, умінь, навичок, становленням моральності і розвитком «Я-концепції», опануванням нової соціальної позиції, засвоєнням статевої ролі, а також позиція щодо стабільності чи кризи підліткового періоду тощо.

Як відомо, спілкування відіграє важливу роль у формуванні підростаючої особистості та є одним з найважливіших чинників її формування, як діяльність, займає значне місце в житті (В. Ананьєв, А. Бодальов, Л. Виготський, О. Леонт'єв, Б. Ломов, А. Лурія, В. Мясищев, А. Петровський тощо).

У підлітковий період розвитку дитини науковці відзначають дві протилежні тенденції: розширення сфери спілкування, з одного боку, і зростаючу індивідуалізацію - з іншого. Перша - проявляється у збільшенні часу, який витрачається на нього, в розширенні його соціального простору, в розширенні меж спілкування, у постійній готовності до контактів. Друга тенденція – індивідуалізації відносин - про неї свідчить розмежування природи взаємовідносин з оточуючими, висока вибірковість у дружніх уподобаннях, вимогливість до спілкування. В основі спрямованості знаходяться різні потреби підлітків (які носять нестійкий характер, їх задоволення викликає у підлітків глибокі переживання): потреба пережити новий досвід, випробувати себе в новій ролі, потреба в самовиявленні і розумінні. Спілкування у підлітковому віці стає необхідною складовою у розвитку особистості учня і виконує ряд функцій: у спілкуванні передається знання про оточуючу дійсність, вміння та навички, необхідні для здійснення певного виду діяльності; воно є передумовою розвитку особистісних якостей, здібностей; у спілкуванні відбувається активізація

внутрішніх особливостей та станів особистості, актуалізація складових її комунікативного потенціалу [1].

Виділення спілкування (з друзями, дорослими) як самостійної сфери життя підлітка і особливої діяльності – це важливий етап його розвитку у соціумі. Спілкування, як діяльність підлітків у відносинах один з одним, виступає особливою практикою реалізації морально-етичних норм відносин дорослих і практикою з їх засвоєння. У спілкуванні підлітків один з одним і з дорослими формується почуття дорослості в процесі засвоєння певних морально-етичних норм і зразків поведінки дорослого. Тільки відтворюючи морально-етичні норми відносин у реальному спілкуванні, підлітки засвоюють їх і вони стають основою їх вчинків, виникненням особливого морального «кодексу», засвоєнням морально-етичних норм та виділенням спілкування в самостійну сферу життя і особливу діяльність.

Підлітки швидко налагоджують міжособистісні стосунки, однак, труднощі в спілкуванні з однокласниками та вчителями відчувають діти шкіл-інтернатів, які мають багато інших проблем.

І хоча різні аспекти спілкування досить широко досліджувалася психолого-педагогічною наукою, однак, питання формування комунікативних умінь, необхідних для успішного спілкування підлітків шкіл-інтернатів, потребує подальших досліджень.

Тому *метою* нашої публікації є визначення особливостей формування комунікативних умінь підлітків в умовах школи-інтернату та ефективних методів соціально-педагогічної роботи по формуванню комунікативних умінь у дітей підліткового віку.

Аналіз науково-психологічної літератури з даної проблеми свідчить про чималий інтерес до вивчення проблем комунікативності особистості, формування комунікативних умінь і навичок (О. Бодальов, С. Бондаренко, Г. Васильєв, Н. Волошина, Д. Годлевська, В. Кан-Калик, Н. Кузьміна, О. Леонтьєв, Л. Савенкова, В. Семиченко, Т. Шепеленко та ін.).

Комунікативні уміння більшістю вітчизняних авторів трактуються, як інтегральні властивості особистості, які ґрунтуються на певних знаннях і проявляються у здатності індивідуума виконувати ефективну комунікативну діяльність. Вітчизняними дослідженнями (А. Годлевської, А. Капської, Л. Савенкової, В. Семиченко, Т. Шепеленко та ін.) з'ясовано, що комунікативні уміння, як необхідна умова успішної взаємодії, формуються і виявляються безпосередньо у самому процесі спілкування, розвиваються і вдосконалюються в міжособистісних стосунках, і є як умовою успішного спілкування, так і його результатом. Зокрема, формування комунікативних умінь підлітків є одним із важливих завдань педагога, так як результат процесу спілкування залежить від рівня комунікативних умінь суб'єктів спілкування.

Актуальність досліджуваного нами пошуку підтверджується і необхідністю вирішення питання правопорушень, вчинених неповнолітніми, основними причинами протиправних дій яких фахівцями Міністерства визначені: недостатній життєвий досвід, схильність до наслідування дорослих, не завжди позитивний вплив на дітей оточуючого середовища, намагання звільнитися від

опіки з боку дорослих, віра в безкарність, недостатній рівень самокритичного ставлення до власних вчинків, хибна оцінка складних життєвих ситуацій тощо. Враховуючи зазначене вище, починаючи з 2013-2014 навчального року, Міністерство рекомендує впроваджувати в загальноосвітніх навчальних закладах факультативні курси, які орієнтовані на підсилення психологічної складової у вихованні дітей та учнівської молоді і для організаційно-методичного забезпечення викладання курсів працівниками психологічної служби надсилає переліки програм факультативних курсів, курсів за вибором та спецкурсів для застосування в роботі, рекомендованих для використання в загальноосвітніх навчальних закладах. Серед яких: «Психологія спілкування» (Н. Сасюк), «Психологія ділового спілкування і основи ділового етикету» (І. Ропаської), «Особистість та міжособистісні відносини» (М. Божко), «Психологія ділового спілкування і основи ділового етикету» (І. Ропаської) та ін. Це ще раз підтверджує актуальність вирішення проблеми формування умінь спілкування у дітей шкіл-інтернатів.

Школа-інтернат («інтернат» від лат. *internus* (усередині) – навчальний заклад з цілодобовим перебуванням учнів, створений з метою надання допомоги сім'ї у вихованні дітей, дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, формування у них навичок самостійного життя, соціального захисту та всебічного розкриття творчих здібностей дітей.

Дослідники Дж. Боулбі, В. Брутман, Й. Лангмейєр, М. Лисіна, З. Матейчек, А. Прихожан та ін. свідчать про різні депривації дітей (тривожність, занижена самооцінка, підвищена збудливість, високий рівень емоційної реактивності, труднощі адаптації тощо), які виховуються в школах-інтернатах. Вони одночасно наголошують на затримці або відхиленнях у формуванні комунікативності підлітків, особливостях адаптації дітей в ситуаціях спілкування, а також на можливість педагогічної підтримки щодо компенсації наслідків депривацій.

У сучасній системі освіти України функціонує: 317 загальноосвітніх шкіл-інтернатів (75,7 тис. учнів), зокрема 53 школи для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (9,1 тис. учнів); 385 загальноосвітніх навчальних закладів (школи, школи-інтернати) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку різних нозологій (48,5 тис. учнів). Зрозуміло, що діти, які навчаються у школах, де навчальний процес організований з врахуванням їх психофізіологічних особливостей, відчувають дефіцит спілкування з однолітками, дорослими. Зокрема, і поза стінами спеціальних закладів, а також відсутність впливу сімейного виховання і спілкування.

На процес формування комунікативних умінь підлітків шкіл-інтернатів впливають особливості організації життєдіяльності вихованців шкіл-інтернатів: тотальний контроль і гіперопіка поведінкою учнів; відсутність індивідуального підходу до дитини; обмежений обсяг знань дітей та їх уявлень про навколишній світ, відставання в інтелектуальному розвитку, недорозвинуте мовлення; часта зміна працівників шкіл-інтернатів; неправильна організація спілкування дорослих з дітьми, зниження інтимності та довіри, емоційності у стосунках, спрощеність спілкування; ворожість та агресивність дітей по відношенню до оточуючих тощо.

Процес навчання і виховання в школі-інтернаті покликаний формувати в дітей уявлення про суспільство, його норми і цінності, повинен стати цілісною системою, яка сприяє закріпленню знань, формуванню якостей, умінь, навичок, розвитку здібностей, зокрема комунікативних, які в майбутньому визначають якості дорослої людини, її вміння спілкуватися в соціумі, вирішувати життєві ситуації, долати проблеми. Однак, аналіз практичної роботи шкіл-інтернатів засвідчує, що ці можливості використовуються і реалізуються частково через закріплення знань основних навчальних дисциплін, окремих факультативів, гуртків. Позакласна робота розширює суспільні можливості школи, простір спілкування, сприяє самовизначенню школярів у задоволенні їх потреб та інтересів, вибору ними різних видів діяльності, розвитку здібностей, світогляду, формуванню умінь і навичок.

Тому формування комунікативних умінь підлітків шкіл-інтернатів вимагає використання фахівцями потенціалу як навчальної діяльності, так і позаурочної, врахування індивідуальних особливостей дітей підліткового віку шкіл-інтернатів, а також проблем, які утруднюють цей процес.

Спеціальною формою організації процесу спілкування дослідники (В. Захарова, О. Ковальова, Л. Петровська та ін.) вважають звернення до соціально-педагогічних методів, зокрема зазначають, що методи створюють сприятливі умови для формування умінь і навичок.

Термін «метод» – запозичення із західноєвропейських мов: нім. Methode, англ. Method, фр. Methode («прийом, спосіб, метод», який зводиться до грецького *metodos* – шлях, дослідження, спосіб пізнання практичної діяльності людей, упорядкованої діяльності людей; це – систематизований спосіб досягнення теоретичного чи практичного результату на основі конкретних принципів пізнання та діяльності; це – шлях, спосіб досягнення передбаченої мети).

Формування комунікативних умінь у дітей підліткового віку, на наш погляд, ефективно за допомогою методів активної взаємодії: ігрових методів: дидактичні і творчі, рольові ігри (сюжетні); методу соціально-психологічного тренінгу; дискусійних методів (дискусія, диспут, «мозковий штурм» та ін.).

Рольові (сюжетні) ігри дозволяють підлітку «приміряти» на себе різні способи поведінки, свої сили в складних ситуаціях, які вимагають швидкого вирішення, вибрати для себе набір персонажів для виконання соціальних ролей. Вжодження в гру відбувається легше і швидше, чим входження в співтовариство малознайомих людей, а вміння, які отримують підлітки в ході гри, дозволяють в реальному житті легко знаходити контакт з однолітками і з дорослими, добиватися поставлених цілей, не губитися в складних ситуаціях, розвивають мовлення, ділові якості, впевненість, гнучкість, вміння чітко і впевнено висловлювати свої думки, адаптуватися в постійній зміні обставин.

Рольові ігри дозволяють спеціалісту вести виховну і соціальну роботу. Функції рольової гри підтверджують, що це універсальний інструмент в руках фахівця: *мотиваційна* (гра створює мотив діяльності, значимий для дитини); *освітня* (під час підготовки і в ході гри отримується раніше незнайома інформація, знання); *виховна* (формування культури поведінки і спілкування, умінь з повагою відноситися до чужих цінностей і відстоювати свої

тощо); *розвиваюча* (розвивається швидкість реакцій, гнучкість розуму і поведінки, увага, творчі здібності, удосконалюються організаційні якості, розвивається мовлення і т. д.); *комунікативна* (формування умінь і навичок культури спілкування, поведінки в соціумі, культури мовлення тощо); *рекреативна* (чудовий відпочинок, що запам'ятовується на все життя; емоційне задоволення); *компенсаторна* (компенсує у дітей потребу в прояві дорослості, включення її в соціально-значимі стосунки; вираження емоційної сфери); *терапевтична* (гра сприяє розвитку умінь вирішувати конфлікти, знімає агресивність, стреси, негативні емоції, допомагає боротися з комплексами); *релаксаційна* (знімає емоційне напруження, викликане навантаженнями на нервову систему); *психотехнічна* (перебудова психіки для засвоєння більших об'ємів інформації, підготовка фізіологічного стану до ефективної нової діяльності).

Рольові ігри – це прояви поведінкового компоненту діяльності дитини, форма комунікації «мовою дій»; конкретизація мовного спілкування, почуттів і думок; це набір вправ і методів для вилучення і виявлення неявного конфлікту; це багатофункціональна методика впливу на людину, тому вони використовуються в різноманітних психотерапевтичних і психокорекційних техніках.

Поетапне включення школярів у комунікативно-ігрову діяльність, яка сприяє розвитку комунікативних умінь продуктивного спілкування з однолітками, дорослими; використання навчально-ігрових ситуацій, стимулювання вияву умінь встановлення взаємодії, вияву емпатії, адекватного сприйняття партнера, співробітництва з ним на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії; становлення доброзичливих емоційно-ціннісних відносин між дітьми та дорослими – все це відбувається не тільки в ході гри, але і в процесі застосування педагогом такого методу активної взаємодії, як соціально-психологічний тренінг, який фахівці вважають оптимальним для формування комунікативних умінь підлітків шкіл-інтернатів з наступних причин. Соціально-психологічний рольовий тренінг спрямований на рішення внутрішніх конфліктів індивіда в ситуації обробки навичок виконання тих чи інших соціальних функцій (формування і закріплення соціокультурних норм). При цьому стає адекватним засобом формування культури виходу з криз за допомогою рефлексії. Специфіка тренінгу дозволяє щільно пов'язати досвід групової роботи з навчально-виховною діяльністю школярів, надаючи при цьому значної свободи для конструювання і реалізації власних цілей, що сприяє як актуалізації проблеми комунікативного розвитку, так і її вирішенню. Учасники тренінгу засвоюють нові уміння та навички, експериментують з різними стилями відносин. Унікальний досвід інтенсивної групової взаємодії сприяє особистісному зростанню учасників і процесам формування та розвитку їх комунікативних компонентів. Ефективність тренінгової роботи, в плані досягнення відчутних змін за короткий термін, значно вища, ніж за умов звичного навчального процесу [2].

Дискусія, диспут – спільне вирішення, обговорення проблеми, яке дозволяє з'ясувати думки, позиції та установки учасників групи в процесі безпосереднього спілкування і впливає на мотиваційну, пізнавальну, комунікативну та емоційно-вольову сфери особистості підлітка під впливом пізнавально-комунікативної діяльності, міжособистісного спілкування; зокрема, долаються сором'язливість,

невміння товаришувати, конфліктність, агресивність, нетерпимість, тривожність, пасивність тощо.

Досвід педагогічної діяльності підтверджує, що недостатньо тільки знань педагогом основ наук і методики навчально-виховної роботи. Всі його знання і практичні уміння можуть передаватися вихованцям тільки через систему живого безпосереднього спілкування з ними.

Педагогічне спілкування повинно бути засвоєне кожними педагогом. Самі цікаві і плідні навчально-виховні матеріали, самі активні і прогресивні методи навчально-виховного впливу «запрацюють» лише тоді, коли будуть забезпечені відповідним їм педагогічним спілкуванням [3].

Однією з важливих якостей педагога є його уміння організувати взаємодію з дітьми, спілкуватися з ними і керувати їх діяльністю (зокрема, комунікативною), тобто мати комунікативні здібності. Ми згодні з відомими педагогами (А. Макаренком, В. Сухомлинським, В. Кан-Каликом, С. Русовою та ін.) здібності до спілкування з дітьми «повинні опиратися на міцний фундамент любові до них – на те, що в науці називають професійно-педагогічною спрямованістю особистості. Навчитися любити дітей не можна ні в якому навчальному закладі, ні по яким книгам. Ці здібності розвиваються в процесі участі людини в суспільному житті, її взаємодії з іншими людьми. По самій природі педагогічна праця – повсякденне спілкування з дітьми – посилює любов до людини, віру в неї. Покликання до педагогічної діяльності розвивається в школі в процесі цієї діяльності. Ця любов повинна бути помножена на знання законів педагогічного спілкування. Тому що саме взаємостосунки з дітьми рухають процес навчання і виховання» [4, с. 6-7].

У ході міжособистісної взаємодії педагога і вихованця – завдяки розвитку розумово-комунікативних здібностей – підвищується рівень навчання підлітків, легкість і швидкість набуття ними знань, навичок і вмінь – особливо мовленнєвих. Зростають пізнавальні можливості школяра у результаті розвитку в діяльності і спілкуванні сенсорних та перцептивних процесів, пам'яті, уваги, мислення і мовлення.

Результатом успішного спілкування підлітків є їх комунікативна активність, яка містить у собі певну систему якостей: знання норм і правил поведінки, спілкування з навколишніми та бажання їх дотримуватися; уміння оцінювати ситуації спілкування; ціннісні орієнтації особистості у сфері спілкування, що є основою емоційного ставлення до навколишніх; вияв турботи та самостійність, ініціативність у наданні допомоги; здатність до співчуття і співпереживання; володіння своїми емоціями і здатність їх проявляти; здатність висловлювати свої думки; встановлювати контакт, підтримувати стосунки.

Використана література:

1. *Выготский Л.С. Психология подростка // Собр. сочинений в 6 т. - М., 1984. - Т. 3. - 465 с.*

2. Гельбак А. М. Формування комунікативних навичок підлітків засобами фасилітаційного впливу. Дис...канд..психол. наук. 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. – К., 2010,. – 207 с.

3. Кан-Калик В.А. Педагогическое общение как предмет теоретического и прикладного исследования / В.А. Кан-Калик, Г.А. Ковалев // Вопросы психологии. - 1985. - № 4. - С. 9-16.

4. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении: кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1987. – 190 с.

5. Лукашевич М.П., Мигович І.І. Теорія і методи соціальної роботи: навч. посіб. – К.: МАУП, 2002. – 136 с.

ГОДЛЕВСКАЯ АЛЛА. Методы социально-педагогической работы по формированию коммуникативных умений подростков в условиях школы-интерната. В статье раскрыты особенности формирования коммуникативных умений подростков в условиях школы-интерната и эффективные методы социально-педагогической работы по формированию коммуникативных умений у детей подросткового возраста. В частности анализируются индивидуальные особенности детей подросткового возраста, важные проблемы подростков; роль общения как одного с факторов формирования подрастающей личности; коммуникативные умения как необходимое условие успешного взаимодействия, межличностных отношений, общения; процес формирования коммуникативных умений подростков школы-интерната как одно из важных заданий педагога, что есть результатом процесса педагогического общения и зависит от уровня коммуникативных умений субъектов общения. Характеризуются методы социально-педагогической работы как механизм социально-психологического регулирования поведения ребенка, возможность целенаправленного влияния на формирование коммуникативных умений подростков в условиях школы-интерната.

Ключевые слова: общение, подростки, коммуникативные умения, методы социально-педагогической работы по формированию коммуникативных умений подростков, школа-интернат.

GODLEVSKA ALLA. Methods of socio-pedagogical work in the process of communicative skills formation of teenagers in the boarding school.

The purpose of this article is to present the particularities of communicative skills formation of adolescents in boarding school conditions. The author offers the effective methods of socio-pedagogical work in the process of formation of communicative skills of teenagers. It is also analyzed the individual characteristics of adolescents and their problems; the role of communication as one of the factors of the formation of the younger personality; the communication skills as a prerequisite for the successful interaction, interpersonal relations, communication. The author presents the process of communicative skills formation of teenagers in the boarding school as one of the most important tasks of the teacher, which is the result of a process of pedagogical communication, and he states that it depends on the level of communicative skills of «actors of communication process». The methods of socio-pedagogical work as a socio-

psychological mechanism for regulating the conduct of child, the possibility of purposeful influence on communicative skills formation of adolescents in the environment of boarding school are also characterized in the article.

Key words: communication, adolescents, communicative skills, methods of socio-pedagogical work in the process of formation of communicative skills of teenagers, boarding school.

УДК: 37.01:316.61-057.36

Гедзур А. С.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СТРОКОВОЇ СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті здійснено аналіз особливостей соціалізації в умовах військової строкової служби в Збройних силах України та проаналізовано основні наукові підходи до трактування процесу соціалізації. Під час соціалізації формується особистість військовослужбовців строкової служби, відбувається їх адаптація до військових вимог, що визначають специфіку військової служби. Від ступеню соціалізації військовослужбовців строкової служби залежить їх орієнтація на поведінку. Охарактеризовано фактори соціалізуючого впливу військового середовища на особистість військовослужбовця строкової служби.

Ключові слова: соціалізація у Збройних силах України, військовослужбовець строкової служби, механізми соціалізації, соціальне військове середовище.

Актуальність дослідження обумовлюється зміною характеру військової діяльності, обумовленого модифікацією загроз, небезпек і ризиків в військовій сфері. Порівняно з традиційним характером цієї діяльності сьогодні вона вимагає від своїх суб'єктів не просто високого професіоналізму, але і принципово нових якостей: організаторських, управлінських, комунікативних, морально-етичних і інших. При цьому базовою складовою ефективної військової діяльності є професійні якості особи військовослужбовця строкової служби.

Збройні сили України, як інститут держави, посідають особливе місце в її механізмі. Специфіка призначення і діяльності Збройних сил, високі психологічні та фізичні навантаження під час військової служби, підвищене почуття обов'язку перед державою та інші чинники сприяють виокремленню військовослужбовців в окрему соціальну спільноту. Військова служба є державною службою особливого характеру, суть якої полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, пов'язаній із захистом Вітчизни. Строкову військову службу громадяни України проходять відповідно до законів України у Збройних Силах України та інших військових формуваннях з метою здобуття військово-облікової спеціальності, набуття практичних навичок і умінь для збройного захисту Вітчизни.